

PEADIREKTOR

OTSUS

05.04.2005.a nr 17-KO

Koondumisele nr 6/2005 AS Prisma Peremarket/AS RaMare loa andmine

Koondumine

07.03.2005.a esitasid AS Prisma Peremarket esindajad Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt AS Prisma Peremarket omandab vastavalt 16.02.2005.a sõlmitud aktsiate müügilepingule 100% AS RaMare aktsiatest. Nimetatud tehingu tulemusel omandab AS Prisma Peremarket (edaspidi Prisma) valitseva mõju AS RaMare (edaspidi RaMare) üle konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses. Seega on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 10.03.2005.a Prisma ja RaMare koondumise teate saamise kohta teate väljaandes "Ametlikud Teadaanded". Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Koondumise osalised

KonkS § 20 punktide 2 ja 4 järgi on koondumise osaline ettevõtja, kes omandab valitseva mõju teise ettevõtja üle, ja ettevõtja, kelle üle valitsev mõju omandatakse. Seega on käesoleval juhul koondumise osalisteks Prisma ja RaMare.

Prisma on Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK) kontserni kuuluv ettevõtja, kes käitab Tallinnas Sikupilli, Kristiine ja Mustamäe kaubanduskeskustes Prisma kaubamärgi all tegutsevaid hüpermarketeid. Lisaks nimetatud hüpermarketitele tegutseb Prisma kaubamärgi all ka Rocca al Mare kaubanduskeskuses asuv hüpermarket, mille vahetuks käitajaks on RaMare.

Prisma kaubamärgi all tegutsevates hüpermarketites müüakse toiduaineid, alkohoolseid jooke ja tubakatooteid, esmatarbekaupu, garderoobikaupu, kodukaupu ja vaba aja kaupu.

Prisma tegevus hõlmab ka toitlustusteenuste osutamist Sikupilli kaubanduskeskuses tegutseva Resoranimaailma vahendusel, mis koondab kaubamärkide "Rosso", "Rosso Express", "Hesburger" ning "Coffee House" all tegutsevaid toitlustusettevõtteid.

SOK kontserni kuuluvad Eestis veel AS Kommest Auto (sõiduautode ja väikebusside hulgi- ja jaemüük), OÜ Kommest Autokeskused (uute ja kasutatud mootorsõidukite müük ja teenindus) ja AS Sokotel (hotelli- ja restoraniteenuste pakkumine).

RaMare on kaupade jae- ja hulgimüügiga tegelev ettevõtja, kelle kõik aktsiad kuuluvad Eesti Tarbijauhistute Keskühistule. RaMare on analoogselt Prismaga sõlminud nn ketilepingu Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta-ga (SOK) "Prisma" kaubamärgi all hüpermarketi käitamiseks. Ketilepingu alusel on RaMarele antud õigus kasutada "Prisma" kaubamärki ning sellega seonduvat ärikontseptsiooni. Nimetatud leping on suunatud SOK vastavate intellektuaalse omandi õiguste säilitamisele ning selles raamistikus on RaMarel õigus ellu viia oma majandustegevust iseseisvalt.

ETK kontserni kuulub ka AS ETK Majad, mis tegeleb kaubandusliku kinnisvara haldamisega. ETK liikmeteks on erinevad kohalikud tarbijateühistud.

Õiguslik hinnang

Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta ülemaailmsed käibed kokku ületavad 500 miljonit krooni ja vähemalt kahe koondumise osalise ülemaailmne käive ületab kummalgi 100 miljonit krooni ning ettevõtja või tema osa, kelle üle omandatakse valitsev mõju, äritegevus toimub Eestis.

SOK kontserni ülemaailmne käive 2004.a majandusaastal oli 59 miljardit krooni, sealhulgas käive Eestis 2,1 miljardit krooni. Prisma käive 2004.a majandusaastal oli 922,8 miljonit krooni. RaMare ülemaailmne käive 2004.a majandusaastal oli 264,1 miljonit krooni ja tema äritegevus toimub Eestis.

Seega kuulub Prisma ja RaMare koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Prisma ja RaMare tegelevad toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügiga. Toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügiga tegelevate ettevõtjate vahendusel käibivateks kaupadeks on erinevad toiduained, alkohoolsed joogid, tubakatooted ning esmatarbekaupad (majapidamis- ja puhastusvahendid, köögitarbed, hügieenitooted, mõningad garderoobitooted ning vaba aja tooted), mille ühiseks tunnusjooneks on eesmärk rahuldada ostjate igapäevaseid tarbimis- ja majapidamisvajadusi. Toidu- ja esmatarbekaupu võib tarbija hankida erinevatest kohtadest, milleks on hüpermarketid (müügipind üle 2500 m²), supermarketid (müügipind kuni 2500 m²), säästumarketid (piiratud kaubavalikuga ning madalama hinnatasemega nn discounter tüüpi kauplused), lähikauplused (müügipind kuni 400 m²), spetsialiseeritud kauplused, avatud turud, kioskid, bensiinijaamad jms. Teatud määral konkureerivad omavahel kõik toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturul osalejad.

Hüper- ja supermarketid pakuvad tarbijatele võimalust osta kõiki toidu- ja esmatarbekaupade korvi kuuluvaid kaupu ühest kohast, mille tulemusel väheneb ostude sooritamiseks kuluv aeg. Eestis on üha enam märgatav tendents sooritada oma igapäevased ostud hüper-, super- ja

säästumarketites. Ka koondumise osalised ise on oma lähemate konkurentidena nimetanud pigem teisi hüper-, super- ja discounter tüüpi kauplusi kui lähikauplusi, avatud turge ja bensiinjaamu.

Euroopa Komisjon on oma varasemates otsustes lähtunud kaubaturu kitsamast määratlusest, mis hõlmab müüki hüper-, super- ja discounter tüüpi kauplustes, jättes välja müügi spetsiaalkauplustes, avatud turgudel, kioskites ja bensiinjaamades.

Konkurentsiamet on oma 30.07.2002.a otsuses nr 48-KO, mis puudutas kahe kaubandusettevõtte koondumist (Hansafood AS ja AS Hypermarket osa), lähtunud samuti toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturu kitsamast määratlusest.

Kuna Prisma ja RaMare koondumise puhul nii laiema kui kitsama määratluse korral konkurentsiprobleeme ei teki, siis puudub vajadus täpselt määratleda kaubaturul käibiv kaup.

Toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturu geograafilise ulatuse piiritlemisel on Euroopa Komisjon oma varasemates otsustes kasutanud parameetrina tegevus- või haardepiirkonda, mis hõlmab kaupluse ümber olevat territooriumi, millel asuvatel tarbijatel on sõiduvahendi abil võimalik jõuda kaupluseni kuni 30 minutiga (IV/M.1085-Promodes/Catteau, COMP/M.1221-Rewe/Meinl ja COMP/M.1684-Carrefour/Promodes). Konkurentsiamet on oma 30.07.2002.a otsuses nr 48-KO Hansafood AS/AS Hüpermarket osa koondumise puhul jõudnud samale järeldusele ja piirdunud kaubaturu geograafilise ulatuse piiritlemisel Tallinna linna ja selle lähiümbrusega.

Kuigi tarbija jaoks on kõnealune kaubaturg tavaliselt lokaalse ulatusega, võivad koondumise poolt mõjutatud lokaalsed kaubaturud osaliselt kattuda ning katta nii terve regiooni või riigi. Eesti toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturul tegutsevad kauplusteketid (Prisma, Rimi, Selver, Säästumarket, Konsum, Maksimarket) töötavad ühtsete kontseptsioonide alusel ning kõige otsustavamad konkurentsi parameetrid nagu hinnad, toodete kvaliteet, teeninduse tase, reklaam ja müügiarendus otsustatakse suures osas siseriiklikul tasandil. Seega võib hüpermarketite, supermarketite ja säästumarketite vahendusel toimuva toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturg geograafiliselt ulatuselt hõlmata ka tervet Eestit.

Prisma ja RaMare koondumise puhul puudub vajadus täpselt piiritleda geograafiline kaubaturg, kuna nii laiema kui kitsama geograafilise ulatuse korral konkurentsiprobleeme ei teki.

Samalaadsele järeldusele nii kaubaturul käibiva kauba kui geograafilise kaubaturu osas jõudis Euroopa Komisjon Kesko ja ICA koondumise puhul (otsus COMP/M.3464 – Kesko/ICA/JV 15.11.2004.a).

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.11.2002.a määruse nr 3 “Koondumise teate esitamise juhend” § 7 lg 3 p 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ning koondumine viib vähemalt 15 protsendilise turuosani.

Käesoleva koondumise puhul on tegemist horisontaalse koondumisega. Koondumise osaliste äritegevus kattub toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturul.

Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 2 kohaselt keelab Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja koondumise, kui see võib tekitada või tugevdada turguvalitsevat seisundit, mis oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul.

KonkS § 13 lg 1 järgi on turguvalitsev ettevõtja, kellele kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest või kelle positsioon võimaldab tal sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest.

Statistikaameti andmetel (www.stat.ee) oli Eesti 2004.a kaupade jaemüük toidukaupade spetsialiseerimata kauplustes 16 052 miljonit krooni.

Toidukaupade (k.a toiduained, alkohoolsed joogid, tubakatooted jm) jaemüük Eesti jaekaubandusettevõtetes, sõltumata kauplemise kohast (kauplus, market, kiosk, bensiinijaam, turg) oli 2004.a 15 374 miljonit krooni.

Koondumise osaliste ühine turuosa nendel kaubaturgudel oli 2004.a alla 10%.

Konkurentsiameti poolt on 2004.a läbi viidud kaubaturu uuring, mis hõlmas Eestis ning Tallinnas ja selle lähiümbruses tegutsevate hüper- super- ja säästumarketite, kaasa arvatud Stockmanni, Tallinna ja Tartu Kaubamajade poolt müüdavaid toidu- ja esmatarbekaupu.

Turu analüüs näitas, et koondumise osaliste ühine turuosa Eesti hüper- super- ja säästumarketite vahendusel müüdavate toidu- ja esmatarbekaupade kaubaturul oli 2003.a alla 15%.

Konkurentsiprobleeme ei teki ka kõige kitsamalt määratletud kaubaturu puhul. Antud koondumine mõjutab konkurentsiolukorda ainult Tallinna linnas, kuna kõik neli Prisma ja RaMare poolt käitavat hüpermarketit asuvad Tallinnas. Prisma turuosa Tallinnas ja selle lähiümbruses paiknevate hüper-, super- ja säästumarketite vahendusel müüdavate toidu- ja esmatarbekaupade müügi kaubaturul oli 2003.a alla 20% ja RaMarel – ligikaudu 5%. Seega oli koondumise osaliste ühine turuosa nimetatud kaubaturul 2003.a alla 25%. Koondumise osalised on oma 2004.a. analoogsete turuosade osas jõudnud samale tulemusele.

Seega Prisma turuosa ei ületa koondumise järgselt 25% ühelgi kõnealusel kaubaturul ning turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lg 1 mõistes ei teki.

Prisma peamised konkurendid hüper-, super- ja säästumarketite segmendis Tallinnas ja selle lähiümbruses on:

Rimi Eesti Food AS ja OÜ Rimi Eesti, kes käitavad kokku üle 30 hüper- super- ja discounter tüüpi kaupluse, nende hulgas 20 säästumarketit, kaks supernetit ja neli endist Citymarketit (2005.aastast Rimi hüpermarketid). Kontserni turuosa Tallinnas ja selle lähiümbruses on üle [...]%;

A- Selver AS, kes käitab seitset Selveri jaekaubandusketti kuuluvat kauplust, ja tema ematäitevõtja AS Tallinna Kaubamaja (toidukaupade osakond). Kontserni turuosa Tallinnas ja selle lähiümbruses on üle [...]%;

ETK, kes käitab Konsumi ja Maksimarketit kauplusi, omab alla [...] %-st turuosa;

Stockmann AS turuosa on ligikaudu [...]%.

Tallinna hüper- ja supermarketite segmendis hõlmavad Prisma, Rimi ja Selveri jaekaubandusketid koondumise järgselt ligikaudu 80%, omades selles segmendis igakuks 20 – 30 %-st turuosa.

Tallinna toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi turul on tugev konkurents. 2004.aastal sisenes toidu- ja esmatarbekaupade müügi turule Vilniaus Prekyba T-Marketite ketiga, kavas on avada ka laiema tootevalikuga Maxima tüüpi kauplused. Käesoleval ajal on Tallinnas viis T-Marketi kauplust, millised konkureerivad põhiliselt discounter tüüpi kaupluste segmendis.

Tegevust laiendab Comarket AS (SPAR), kes käitab Tallinnas nelja kauplust. Tallinna turule on sisenenud OG Elektra kahe kauplusega.

Konkurentsi pakuvad samuti jaekaubakettidesse mittekuuluvad kauplused.

Turu analüüs näitas, et Prisma ja RaMare positsioon kaubaturul ei võimalda neil tegutseda sõltumatult konkurentidest. Koondumine ei tekita ega tugevda turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lg 1 tähenduses ka kõige kitsamalt piiritletud toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturul, milleks on hüper-, super- ja säästumarketite vahendusel toimuv toidu- ja esmatarbekaupade jaemüük Tallinnas ja selle lähiümbruses. Arvestades konkurentide arvu, nende majanduslikku ja finantsjõudu, kaubaturgude struktuuri ja turule sisenemistõkete puudumist ei esine KonkS § 22 lg 2 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1

Otsustan:

Anda luba AS Prisma Peremarket ja AS RaMare koondumiseks.

Käesoleva otsuse peale võib esitada kaebuse Tallinna Halduskohtusse 30 päeva jooksul arvates päevast, mil isik otsusest teada sai või pidi teada saama (Halduskohtumenetluse seadustik § 9).

Peeter Tammistu